

Korkein oikeus

Ennakkopäätökset

Etusivu » Ennakkopäätökset » Ennakkopäätökset » KKO:2018:51

KKO:2018:51

**Yksityiselämän suoja - Yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen
Sananvapaus**

Diaarinumero: R2016/319
Taltionumero: 1434
Antopäivä: 10.7.2018
ECLI:FI:KKO:2018:51

A oli julkaissut internetissä Pedofilian uhrien puolesta -nimisellä avoimella Facebook-sivustolla B:n valokuvan sekä linkittänyt sen uutissivustolla olleeseen uutiseen siitä, että nimeltä mainittu B oli noin neljä kuukautta aiemmin tuomittu vankeusrangaistukseen törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Korkeimman oikeuden ratkaisusta ilmenevillä perusteilla A:n katsottiin syyllistyneen yksityiselämää loukkaavaan tiedon levittämiseen.

Pohjois-Karjalan kärjäoikeuden tuomio 9.4.2015 nro 15/115666

Kärjäoikeus katsoi syyttäjän syytteestä selvitetyn, että A oli 17.1.2014 internetissä Facebook-palvelimen avoimella Pedofilian uhrien puolesta -sivustolla toimittanut oikeudettomasti lukuisten henkilöiden saataville B:n valokuvan ja linkittänyt sen MTV.fi-sivustolla olleeseen uutiseen siitä, että uutisessa nimeltä mainittu B oli tuomittu 2 vuoden 2 kuukauden vankeusrangaistukseen törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä. A oli saanut B:n kuvan internetissä olevalta sivustolta, jonne B oli kuvan ladannut. Kärjäoikeus katsoi, että A:n menettely oli ollut omiaan aiheuttamaan B:lle vahinkoa ja kärsimystä sekä tähän kohdistuvaa halveksuntaa.

Kärjäoikeus tuomitsi A:n yksityiselämää loukkaavasta tiedon levittämisestä 40 päiväsakon sakkorangaistukseen sekä velvoitti A:n suorittamaan B:lle korvausta kärsimyksestä 1 000 euroa.

Asian on ratkaissut kärjätuomari Heikki Piironen.

Itä-Suomen hovioikeuden tuomio 16.2.2016 nro 16/106438

A valitti hovioikeuteen ja vaati, että syyte ja korvausvaatimus hylätään.

Hovioikeus totesi, että asiassa oli kysymys kahden perusoikeuden eli yksityiselämän suojan ja sananvapauden sovittamisesta yhteen punnitsemalla tapauksen olosuhteita kokonaisuudessaan. Kuvan kopioiminen uutisen yhteyteen kiinnitti perusteettomasti huomiota rikoksesta tuomitun B:n persoonaan. B ei ollut julkisuudessa esiintynyt henkilö vaan yleisölle tunnetun yksityishenkilö, jonka yksityiselämä nautti siten erityistä suojaa. Rikokseen syyllistyminen ei tarkoittanut, että tekijän arkaluonteiseksi luokiteltava yksityiselämä olisi muilta osin vapaasti levitettävissä julkisuuteen. Se, että B oli julkaissut kuvansa Facebook-sivullaan, ei merkinnyt, että A:lla olisi oikeus kuvan käyttämiseen missä tahansa asiayhteydessä. B:n valokuvan julkaiseminen Facebook-ryhmässä rikosuutisen yhteydessä ei ollut tarpeen yleiseltä kannalta merkittävän asian käsittelemiseksi. Sinänsä neutraalin kuvan kopioiminen ilman B:n suostumusta arkaluonteisen uutisen yhteyteen muodosti hovioikeuden käsityksen mukaan loukkaavan kontekstin, jota ei tässä tapauksessa voitu pitää hyväksyttävänä. B:n kuvan liittämisen jo neljä kuukautta aikaisemmin julkaistuun uutiseen oli ollut omiaan lisäämään B:lle aiheutuvaa vahinkoa, kärsimystä ja häneen kohdistuvaa halveksuntaa.

Punnittuaan vastakkain yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisen puolesta ja vastaan puhuvia seikkoja hovioikeus katsoi, että A oli oikeudettomasti toimittanut lukuisten ihmisten saataville B:n yksityiselämästä tiedon rikoslain 24 luvun 8 §:n tunnusmerkistön edellyttämällä tavalla. Kysymyksessä ei ollut yleiseltä kannalta merkittävän asian käsittelemiseksi esitetty ilmaisu. A:n menettely ylitti selvästi sen, mitä voitiin pitää hyväksyttävänä.

Hovioikeus pysytti kärjäoikeuden tuomion lopputuloksen.

Asian ovat ratkaisseet hovioikeuden jäsenet Heikki Hakkarainen, Harri Hyvärinen ja Marjo Leppänen. Esittelijä Jenni Mikko-

Muutoksenhaku Korkeimmassa oikeudessa

A:lle myönnettiin valituslupa.

Valituksessaan A vaati, että hovioikeuden tuomio kumotaan ja että syyte ja korvausvaatimus hylätään.

Syyttäjä vaati vastauksessaan, että valitus hylätään.

B vaati vastauksessaan, että valitus hylätään.

Korkeimman oikeuden ratkaisu

Perustelut

Asian tausta

1. B on 2.9.2013 tuomittu Pohjois-Karjalan kärjäoikeudessa 2 vuoden 2 kuukauden vankeusrangaistukseen 6.4.2013 tehdystä 14-vuotiaaseen asianomistajaan kohdistuneesta törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä. B:n saamasta tuomiosta on syyskuussa 2013 uutisoitu useissa kansallisissa tiedotusvälineissä. Uutisoinnin yhteydessä on mainittu muun ohessa B:n nimi, ikä 26-vuotta, uhrin ikä sekä tekopaikkakunta ja -ajankohta.
2. A on toiminut ylläpitäjänä Facebook-yhteisöpalvelimen avoimessa ryhmässä, jonka nimi on ollut "Pedofilian uhrien puolesta". Sivusto on A:n mukaan ollut sisällöltään informatiivinen ja lastensuojelua tukeva. Sen tarkoituksena on lisäksi ollut kiinnittää huomiota seksuaalirikoksista tuomittaviin rangaistuksiin.
3. A on 17.1.2014 ladannut kohdassa 2 mainitulle sivustolle linkin MTV.fi -sivustolla 4.9.2013 olleesta uutisesta, jossa oli kerrottu B:n saamasta seksuaalirikostuomiosta. A on liittänyt uutislinkin yhteyteen B:n valokuvan, jonka hän oli saanut B:n avoimesta Facebook-profiilista, ja lisäksi kirjoittanut: "B on ilmeisesti jo vapautunut?".
4. Kohdassa 3 kerrotun julkaisun yhteyteen on syntynyt vilkasta keskustelua. Keskusteluun on osallistunut myös B, joka on ilmoittanut olevansa syytön ja pyytänyt sivuston ylläpitäjää poistamaan hänen valokuvansa julkaisusta. Kun näin ei ole tapahtunut, B on tehnyt asiasta rikosilmoituksen. Julkaisu on lopulta poistettu sivustolta, ja myös itse sivusto on sittemmin suljettu.
5. Kärjäoikeus ja hovioikeus ovat tuominneet A:n sakkorangaistukseen B:n yksityiselämän loukkaamisesta. B:n valokuvan julkaisemisesta ei ole pidetty tarpeellisenä yleiseltä kannalta merkittävän asian käsittelemiseksi. Kuvan ja uutisen linkittämisen yhdessä on katsottu loukkaavan B:n yksityiselämää tavalla, jota ei ole pidetty hyväksyttävänä.
6. Valituksessaan A on vaatinut syytteen hylkäämistä. A on myöntänyt menettelleensä edellä kohdassa 3 kerrotulla tavalla. Hän on kuitenkin katsonut, ettei hänen menettelynsä täytä yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisen tunnusmerkistöä. Esitetty tieto ei ole liittynyt B:n yksityiselämään, vaan on koskenut julkista tietoa tämän syyllistymisestä rikokseen. Tiedot olivat joka tapauksessa menettäneet yksityisen luonteensa eri tiedotusvälineiden uutisoitua laajasti B:n tekemästä rikoksesta. Valokuvan B oli puolestaan itse ladannut avoimelle Facebook-sivulleen. A on ainoastaan linkittänyt yhteen kaksi muutoinkin saatavilla ollutta tietoa. Menettely ei myöskään ole ollut omiaan aiheuttamaan B:lle vahinkoa tai kärsimystä taikka häneen kohdistuvaa halveksuntaa. Julkaisu on joka tapauksessa liittynyt yhteiskunnalliseen keskusteluun, eikä ole selvästi ylittänyt sitä, mitä voidaan pitää hyväksyttävänä.

Kysymyksenasettelu

7. Asiassa on kysymys siitä, täyttääkö edellä kerrottu A:n menettely, jossa hän on internetsivustolla toimittanut saataville B:n valokuvan ja sanotulla sivustolla linkittänyt valokuvan B:tä koskevaan rikosuutiseen, yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisen tunnusmerkistön.
8. Ensiksi on ratkaistava se, koskeeko internetissä julkaistu tieto B:n yksityiselämää ja onko tiedon levittäminen ollut omiaan aiheuttamaan vahinkoa tai kärsimystä B:lle. Tämän jälkeen ratkaistavana ovat kysymykset siitä, onko A:n menettely ollut oikeudetonta sekä onko se liittynyt yleiseltä kannalta merkittävän asian käsittelemiseen ja onko menettely ylittänyt selvästi sen, mitä voidaan pitää hyväksyttävänä.

Sovellettava säännös ja sen tulkinta

9. Rikoslain 24 luvun 8 §:n 1 momentin mukaan joka oikeudettomasti 1) joukkotiedotusvälinettä käyttämällä tai 2) muuten toimittamalla lukuisten ihmisten saataville esittää toisen yksityiselämästä tiedon, vihjauksen tai kuvan siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vahinkoa tai kärsimystä loukatulle taikka häneen kohdistuvaa halveksuntaa, on tuomittava yksityiselämää loukkaavasta tiedon levittämisestä sakkoon.

10. Yksityiselämää loukkaavana tiedon levittämisenä ei pykälän 3 momentin mukaan kuitenkaan pidetä yleiseltä kannalta merkittävän asian käsittelemiseksi esitettyä ilmaisua, jos sen esittäminen, huomioon ottaen sen sisältö, toisten oikeudet ja muut olosuhteet, ei selvästi ylitä sitä, mitä voidaan pitää hyväksyttävänä.

11. Mainittu rikoslain säännös turvaa henkilön yksityiselämää sitä koskevan tiedon oikeudettomalta levittämiseltä. Säännös liittyy perustuslain 10 §:ään, jonka mukaan jokaisen yksityiselämä on turvattu. Yksityiselämän suojasta säädetään myös Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklassa ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan 7 artiklassa, jota sovelletaan kansallisesa tuomioistuimessa unionin oikeuden soveltamisalalla.

12. Rangaistussäännös sisältää lakiin perustuvan rajoituksen perustuslain 12 §:ssä, ihmisoikeussopimuksen 10 artiklassa ja unionin perusoikeuskirjan 11 artiklassa turvattuun sananvapauteen. Edellä todetusta seuraa, että yksityiselämää loukkaavaa tiedon levittämistä koskevan säännöksen tulkinnassa on otettava huomioon myös sananvapauden suoja. Rangaistussäännöksen soveltamisedellytyksiä arvioidessaan tuomioistuimen edellytetään punnitsevan yksityiselämän loukkauksen ja sananvapauden välistä suhdetta ja löytävän näiden välille oikeudenmukaisen tasapainon.

13. Sananvapauden keskeinen merkitys säännöksen soveltamisessa ilmenee 1.1.2014 voimaan tulleella lailla (879/2013) pykälän 3 momentiksi lisätyssä rajoitussäännöksessä. Lainmuutosta koskeneen hallituksen esityksen (HE 19/2013 vp s. 42 - 43) mukaan momentin tarkoituksensa oli ennen kaikkea ottaa huomioon Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen linjaukset sananvapauden käyttämisestä. Ennen rajoitussäännöksen säätämistä sananvapauden merkitystä oli punnittu arvioitaessa yksityiselämää koskevan tiedon levittämisen oikeutusta.

Sananvapautta ja yksityiselämän suojaa koskeva oikeuskäytäntö

14. Ihmisoikeustuomioistuin on muun ohessa ratkaisussaan von Hannover v. Saksa (suuren jaoston tuomio 7.2.2012 kohdat 108 – 113) täsmentänyt niitä periaatteita, joita on sovellettava punnittaessa vastakkain yhtäältä sananvapautta sekä toisaalta yksityiselämän suojaa. Ihmisoikeustuomioistuin on todennut, että kummankin artiklan suoja on otettava periaatteessa yhtäläisesti huomioon. Ihmisoikeustuomioistuimen mukaan ensinnäkin perustavanlaatuisen arviointiperuste on se, onko esimerkiksi lehtiartikkelilla tai kuvalla edistetty yleisen mielenkiinnon alaan kuuluvaa keskustelua. Sananvapauden rajoittamiseen tulee suhtautua erityisen pidättyvästi silloin, kun on kysymys keskustelusta, jolla on yleistä mielenkiintoa. Tällaisina aiheina on pidetty ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä esimerkiksi poliittisia kysymyksiä ja rikoksia.

15. Toinen tärkeä seikka arvioinnissa on asianomaisen henkilön asema ja se, miten hyvin hänet yleisesti tunnetaan, sekä itse artikkelin tai kuvan aihe. Merkitystä on tässä yhteydessä sillä seikalla, liittyykö artikkeli tai kuva henkilön toimintaan julkisuudessa vai koskevatko ne yksinomaan henkilön yksityiselämää tai pyritäänkö niillä pelkästään tyydyttämään tietyn lukijakunnan uteliaisuutta. Yleisölle tuntematon yksityinen henkilö saa erityisen vahvaa yksityiselämän suojaa.

16. Edelleen huomioon tulee ottaa henkilön käyttäytyminen ennen artikkelin julkaisemista ja se, onko artikkelin tiedot tai kuva julkaistu jo aikaisemmin. Arviointiin vaikuttaa myös se, millä tavalla artikkeli tai kuva on julkaistu ja millainen on ollut esittämistapa. Merkitystä on vielä julkaistujen tietojen totuudenmukaisuudella sekä yksityiselämään tunkeutumisen laadulla ja vakavuudella sekä julkaisemisesta aiheutuneilla seuraamuksilla. Toisaalta sananvapauteen kuuluu myös oikeus tietynlaiseen liioitteluun ja provokaatioon. Tärkeä seikka saattaa olla myös se, missä määrin artikkeleita ja valokuvaa on levitetty. Huomioon tulee ottaa sekin, missä oloissa valokuvat oli otettu: oliko henkilö suostunut kuvaamiseensa ja kuvien julkaisuun vai oliko kuvat otettu salaa tai muutoin luvattomin keinoin.

17. Ihmisoikeustuomioistuin on useissa ratkaisuissaan arvioinut kysymystä rikoksesta epäillyn tai tuomitun henkilön yksityisyyden suojasta. Ratkaisuissa on punnittu sananvapautta ja yksityisyyden suojaa tapauskohtaisten seikkojen perusteella, jolloin huomiota on kiinnitetty muun ohella kohteen asemaan julkisuuden henkilönä, julkaistujen tietojen oikeellisuuteen, syyttömyysolettaman noudattamiseen sekä julkaisun tyyliin ja otsikointiin (Siccardi v. Italia 11.1.2005, Lappalainen v. Suomi 20.1.2009, Axel Springer AG v. Saksa 7.2.2012 ja Egill Einarsson v. Islanti 7.11.2017).

18. Myös unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä on korostettu kansallisen tuomioistuimen velvollisuutta punnita yksityisyyden suojaa koskevan perusoikeuden ja sananvapauden välistä suhdetta oikeudenmukaisen tasapainon löytämiseksi (tuomio 16.12.2008, Satakunnan Markkinapörssi ja Sata-media, C-73/07, EU:C:2008:727, 56 kohta).

19. Korkein oikeus on todennut ratkaisussaan KKO 2005:136, jossa oli kysymys rikoksesta tuomitun A:n nimen julkaisemisesta aikakauslehdessä, että A:n nimen mainitseminen lehtiartikkelissa oli merkinnyt puuttumista hänen yksityiselämäänsä, ja lehtiartikkeli olisi voitu julkaista myös ilman A:n nimeä. A ei ollut yhteiskunnallinen vaikuttaja. Ei ollut sinänsä epäilystä siitä, etteikö A:n nimen mainitseminen ollut omiaan aiheuttamaan hänelle myös kärsimystä. Toisaalta A oli tuomittu rangaistukseen tavanomaista törkeämmästä rikollisesta teosta. Hän oli siten jo ennalta voinut varautua siihen, että myös hänen nimensä voi tässä yhteydessä tulla julkisuuteen. Rikosasia oli lehtiartikkelin julkaisemisen aikaan ollut ajankohtainen. Artikkelin yleissävy oli ollut asiallinen eikä sen yhteydessä ollut A:n nimen ohella julkaistu hänen kuvaansa tai muuta hänen yksityiselämänsä piiriin kuuluvaa tietoa. Edellä mainittuja näkökohtia punnittuaan Korkein oikeus katsoi, ettei A:n nimen mainitseminen lehtiartikkelissa ollut tapahtunut ilman laillista oikeutta.

20. Korkein oikeus toteaa, että edellä selostettu ratkaisu KKO 2005:136 on koskenut aikaisemmin voimassa olleen yksityiselämän loukkaamista koskevan rikoslain 27 luvun 3 a §:n (908/1974) soveltamista. Tässä asiassa sovellettava rikoslain 24 luvun 8 § (879/2013) poikkeaa aikaisemmasta säännöksestä muun muassa siten, että pykälässä on nyt edellä selostettu 3 momentin rajoitussäännös, jonka tarkoituksena on ollut mukauttaa rikoslain sääntely vastaamaan ihmisoikeustuomioistuinten oikeuskäytännöstä tulevia vaatimuksia muun muassa mahdollistamalla punninta sananvapauden ja yksityisyyden suojan välillä. Muutoksen johdosta esimerkiksi niin vanhaan kuin voimassa olevaankin sääntökytöön sisältyvällä oikeudettomuutta koskevalla tunnusmerkillä ei ole enää samanlaista merkitystä sananvapauden ja yksityisyyden suojan välisessä punninnassa kuin sillä aikaisemmin oli (vrt. KKO 2009:3 kohta 8).

A:n menettelyn arviointi

Onko verkkokeskustelussa julkaistu tieto liittynyt B:n yksityiselämään ja onko tiedon levittäminen ollut loukkaavaa

21. Yksityiselämän käsitettä on vaikea määritellä tarkkarajaisesti. Myös ihmisoikeustuomioistuin on vakiintuneesti katsonut, että yksityiselämän käsitteellä on lakea merkityssisältö, joka ei ole yleisellä tasolla tyhjentävästi määriteltävissä. Ihmisoi-keustuomioistuimen mukaan yksityiselämän piiriin kuuluu henkilökohtaiseen identiteettiin liittyviä seikkoja kuten henkilön nimi, valokuva ja fyysinen ja psyykinen koskemattomuus. Siihen kuuluu myös oikeus elää rauhassa ilman epätoivottua huomiota. (Couderc ja Hachette Filipacchi Associés v. Ranska 10.11.2015, kohta 83 ja Amann v. Sveitsi 16.2.2000, kohta 65).

22. Yksityiselämän suoja liittyy yksilön oikeuteen määrätä itsestään sekä suhteestaan ja vuorovaikutuksestaan muihin. Vaikka rikos ei ole siihen syyllistyneen yksityisasi-aa, kuuluu yksityiselämään sisältyvä oikeus elää rauhassa kuitenkin lähtökohtaisesti myös rikoksesta rangaistukseen tuomitulle henkilölle. Rikoksenteikijän nimen tai henkilöllisyyden paljastaminen ilman hänen lupaansa joukkoviestinnässä merkitsee aina jonkinasteista puuttumista asianomaisen yksityiselämään (KKO 2005:136 kohdat 10 ja 12).

23. Tieto rikokseen syyllistymisestä ja siitä saadusta tuomiosta on koskenut B:n yksityiselämää. Myös uutiseen linkitetty B:n kuva on kertonut hänen yksityiselämästään. Korkein oikeus toteaa, että A:n jakamassa tiedossa oli pääosin kysymys jo aikaisemmin julkisuudessa olleista tiedoista. Se ei sinänsä kuitenkaan poista tietojen luonnetta B:n yksityisyyttä koskevana tietona.

24. Edellä kerroituilla perusteilla Korkein oikeus katsoo, että B:n rikosta koskevat tiedot ovat olleet rikoslain 24 luvun 8 §:n 1 momentissa tarkoitettuja hänen yksityiselämäänsä koskevia tietoja. Seuraavaksi on arvioitava sitä, onko tiedot esitetty siten, että teko on ollut omiaan aiheuttamaan vahinkoa tai kärsimystä B:lle tai häneen kohdistuvaa halveksuntaa.

25. A on ottanut sivulleen "pedofilian uhrien puolesta" linkin uutiseen, jossa kerrotaan B:n rikoksesta, ja liittänyt siihen B:n kuvan. Linkkiin itseensä on sisältynyt tieto 14-vuotiaan hyväksikäytöstä. Korkein oikeus toteaa, että alaikäiseen kohdistunut seksuaalirikos on omiaan aiheuttamaan tekijän voimakasta tuomitsemista ja myös hänen halveksimistaan. A:n on täytynyt ymmärtää, että sivulla käytävä keskustelu tulee sisältämään viestejä, joista aiheutuu B:lle kärsimystä ja halveksuntaa. B:n valokuvan julkaiseminen on korostetusti tuonut esiin hänen henkilönsä. B:n valokuva on kuulunut hänen yksityisyytensä ytimeen, ja sen julkaiseminen rikosuutisen yhteydessä on merkinnyt erityisen voimakasta puuttumista B:n yksityisyyden suojaan. B on yksityishenkilö ja nauttii siten lähtökohtaisesti suurinta yksityisyyden suojaa.

26. A on näin ollen menettelyllään rikoslain 24 luvun 8 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla toimittanut lukuisten ihmisten saataville tiedon ja kuvan B:n yksityiselämästä. B:tä koskevan uutisen ja valokuvan linkittäminen sivustolle on käsillä olevassa asiayhteydessä ollut omiaan aiheuttamaan B:lle sellaista kärsimystä ja vahinkoa sekä häneen kohdistuvaa halveksuntaa, jota mainituissa lainkohdassa tarkoitetaan.

Onko menettely ollut oikeudetonta

27. Asiassa on seuraavaksi arvioitava, onko A:n menettely ollut oikeudetonta. Niin kuin voimassa olevan säännöksen esitoissakin todetaan, oikeuttamisperusteena voi olla esimerkiksi oikeusjärjestykseen perustuva oikeus tai velvollisuus paljastaa yksityiselämää koskeva tieto taikka loukatun suostumus tietojen paljastamiseen (HE 19/2013 vp s. 40 ja 41).

28. Sekä linkitetty rikosuutinen että B:n valokuva ovat olleet jo aikaisemmin julkistettuja ja siten A:n menettelystä riippumatta yleisön saatavilla. Tästä ei kuitenkaan seuraa, että tiedot olisivat olleet eri tahojen vapaasti eri yhteyksissä julkaistavissa. Myöskään se, että B:n valokuva oli tämän itsensä avoimelle Facebook-sivulleen lataama, ei ole merkinnyt A:lle rajoituksetonta oikeutta kyseisen valokuvan käyttämiselle missä tahansa asiayhteydessä. Kysymys on ollut B:n henkilökohtaisella sivustolla olleesta yksityisestä valokuvasta. Selvää on, että B ei ollut antanut suostumustaan valokuvansa julkaisemiselle. Korkein oikeus katsoo, että A:n menettely on ollut sovellettavassa säännöksessä tarkoitetulla tavalla oikeudetonta.

Rikoslain 24 luvun 8 §:n 3 momentin rajoitussäännöksen soveltaminen asiassa

29. Yksityiselämää loukkaavana tiedon levittämisenä ei rikoslain 24 luvun 8 §:n 3 momentissa säädettyin edellytyksin pidetä yleiseltä kannalta merkittävän asian käsittelemiseksi esitettyä ilmaisua, jos sen esittäminen, huomioon ottaen sen sisältö, toisten oikeudet ja muut olosuhteet, ei selvästi ylitä sitä, mitä voidaan pitää hyväksyttävänä.

30. Vakava rikollisuus koetaan jo sellaisenaan yleiseltä kannalta kiinnostavaksi ja yhteiskunnallisesti tärkeäksi keskustelun aiheeksi. Tällöin saattaa myös korostua tarve paljastaa rikoksenteijän nimi ja henkilöllisyys, jotta sivulliset välttyisivät aiheittomilta epäluuloilta. Erityisen törkeiden rikosten kohdalla rikosenteijän henkilöllisyyden paljastamisen voidaan ajatella myös lisäävän ihmisten yleistä turvallisuuden tunnetta. Henkilöllisyyden paljastamisen osaltakaan ei siten välttämättä ole kysymys pelkästään tietyn lukijakunnan uteliaisuuden tyydyttämisestä (KKO 2005:136 kohta 15).

31. Ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä on vakiintuneesti painotettu tiedotusvälineiden asemaa demokraattisessa yhteiskunnassa. Samalla on korostettu sananvapauden käyttöön liittyviä velvollisuuksia ja vastuita, joilla on merkitystä varsinkin yksilön oikeuksien ollessa kysymyksessä (esim. Bladet Tromsø ja Stensaas v. Norja 20.5.1999, kohta 65, Bergens Tidende ja muut v. Norja 2.5.2000, kohta 53 sekä Fressoz ja Roire v. Ranska 21.1.1999, kohta 54). Ihmisoikeustuomioistuin on lisäksi todennut, että myös internetillä on merkittävä rooli tiedonvälityksessä mutta että se samalla aiheuttaa tiedotusvälineitä suuremman riskin erityisesti yksityisyyden suojalle (em. Egill Einarsson, kohta 46).

32. Korkein oikeus toteaa, että sananvapaus on perustuslain mukaan jokaiselle kuuluva oikeus eikä sen sisältö riipu siitä, mitä välinettä tiedon levittämiseen käytetään. Erityisesti internetin myötä mahdollisuudet perinteisestä mediasta riippumattomaan tiedonvälitykseen ovat laajentuneet huomattavasti, ja tällaisen tiedonvälityksen merkitys julkiselle keskustelulle on kasvanut. Kuitenkin myös velvollisuus kunnioittaa yksityisyyden suojaa koskee yhtä lailla verkkokeskustelua kuin tiedotusvälineitäkin. Sananvapauteen ja yksityiselämän suojaan liittyvien oikeuksien tapauskohtaisessa punninnassa merkitystä on muun muassa sillä, missä määrin verkkojulkaisussa on journalistisin periaattein toimitettua sisältöä ja millainen merkitys julkaisulla tässä suhteessa on tiedon levittämislle ja yhteiskunnalliselle keskustelulle.

33. A on ilmoittanut pyrkineensä ylläpitämällään verkkosivustolla herättämään yksittäistapausten kautta yleistä keskustelua seksuaalirikoksista ja niiden rangaistuksista. A on kertonut, että sivuston tarkoitus oli informatiivinen ja lasten suojelua tukeva. Sivustolla tuotiin esille tuomioita lapsiin kohdistuneista seksuaalirikoksista ja pedofiileistä, jotta ihmiset osaisivat varoa heitä. A oli jatkuvasti seurannut sivustolla käytyä keskustelua myös B:n tapauksessa ja poistanut sieltä kymmeniä asiattomia, muun muassa väkivaltaisia ja rasistisia kommentteja.

34. Korkein oikeus toteaa, että seksuaalirikollisuuteen ja niiden rangaistustasoon liittyvät kysymykset ovat yleiseltä kannalta merkittäviä keskustelunaiheita. Kuten myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännöstä ilmenee, sananvapauden suoja yleisesti merkittävien aiheiden käsittelemiseksi on erityisen vahva ja sananvapauden rajoituksille on tältä osin vain vähän sijaa.

35. Asiassa on vielä arvioitava sitä, ylittääkö A:n ilmaisu tapauksen olosuhteissa selvästi sen, mitä voidaan pitää hyväksyttävänä.

36. Korkein oikeus toteaa, ettei B:n henkilöllisyydellä ole ollut merkitystä julkaisun ilmoitetun tavoitteen kannalta. A ei ole tuonut esiin seikkoja, jotka perustelisivat nimen tai kuvan julkaisemista verkkosivuston tavoitteella. B:n tuomiota koskevan uutisen linkittäminen keskusteluforumille olisi ollut mahdollista tehdä myös ilman B:n valokuvaa. B:n kuvan paljastaminen ei ole sellaisenaan edistänyt yleiseltä kannalta merkittävää julkista keskustelua. Se mahdollisuus, että aihepiiriä koskeva julkaisu olisi voitu yhtä hyvin ja ilmaisun sanoman siitä kärsimättä tehdä ilman rikosenteijän henkilöllisyyden paljastamista, ei kuitenkaan ratkaise sitä, onko julkaisemisella selvästi ylitetty se, mitä voidaan pitää hyväksyttävänä.

37. B:n henkilöllisyyden paljastavan tiedon julkaisemista on voitu perustella sillä, että kysymys on ollut tavanomaista törkeämmästä seksuaalirikoksesta. Teon laadun vuoksi B oli jo ennalta voinut varautua siihen, että myös hänen nimensä ja henkilönsä kiinnostavat ihmisiä. Kuten ihmisoikeustuomioistuimien ratkaisukäytännössään (esim. Sidabras ja Dziautas v. Liettua, kohta 49) todennut, yksityiselämän suojaa turvaavien säännösten ei ole tarkoitettu antavan suojaa sellaista maineen menetystä vastaan, joka johtuu omaan rikolliseen tekoon liittyvistä tavanomaisista seuraamuksista. Mitä vakavammasta rikoksesta henkilö tuomitaan, sitä todennäköisempää on, että rikoksentehtäjän nimeä ja henkilöllisyyttä koskeva tieto tulee julkisuuteen.

38. A on julkaissut mainitut tiedot noin neljä ja puoli kuukautta kärkeäoikeuden antaman tuomion jälkeen. Vaikka linkitetyn rikosuutisen sisältämä tieto kärjaoikeuden tuomiosta ei julkaisun ajankohtana olekaan ollut enää uusi, asian ei kuitenkaan voida katsoa menettäneen kokonaan ajankohtaisuuttaan. Kärjaoikeuden tuomio ei ole ollut lainvoimainen, vaan B:n valitus on ollut julkaisuhetkellä vireillä hovioikeudessa.

39. A on paljastanut B:n henkilöllisyyden internetin avoimella, mutta todennäköisesti rajattua yleisöä kiinnostaneella keskustelufoorumilla. Julkaisun näkeminen on edellyttänyt kirjautumista kyseiselle Facebook-sivustolle. B ei ole väittänyt tulleen julkaisun johdosta tosiasiaa aiempaa laajemmin tunnetuksi henkilöksi. Tieto tämän kaltaisesta rikoksesta ja siitä tuomion saaneesta henkilöstä leviää paikallisesti ja on rikoksesta odotettavissa oleva seuraus.

40. A:n julkaisun yhteyteen linkittämä rikosuutinen on ollut neutraali ja perustunut tosiasioihin. B:n kuva on ollut tavanomainen valokuva, joka ei ole paljastanut mitään epätavanomaista B:n yksityiselämästä. B oli alun perin itse julkistanut valokuvan siten, että se oli ollut yleisön saatavilla internetissä. B on myös itse osallistunut A:n aloittamaan keskusteluun ja saanut ilmaista siinä käsityksensä asiasta.

41. Toisaalta Korkein oikeus toteaa, että B on ollut yksityishenkilö, joka nauttii suurinta yksityiselämän suoja. B:n henkilöllisyydellä ei ole ollut yleistä merkitystä. A on sivustolla paitsi linkittänyt rikosuutisen myös julkaissut B:stä valokuvan, mikä on kajoanut voimakkaasti hänen yksityisyyteensä. Valokuva on ollut B:n henkilökohtaiselta sivustolta ilman lupaa otettu yksityinen kuva. B on kuvasta selvästi tunnistettavissa, ja lisäksi kuvasta ilmenee muun muassa hänen harrastustensa kohteita.

42. Korkein oikeus toteaa, että verkkosivustolla esitetyt uutislinkki, valokuva ja lyhyt teksti ovat erillään tarkasteltuina olleet sinänsä asiallisia. Kysymys ei kuitenkaan ole ollut ajankohtaisesta rikosuutisoinnista eikä A ole käynyt keskustelua ilmoittamistaan yleisesti merkittävistä aiheista. Julkaisun pääpaino on ollut B:n henkilössä ja siitä on puuttunut toimituksellinen sisältö. Sen sijaan julkaisun yhteyteen on syntynyt kiivassävyyistä keskustelua, josta ilmenee jopa kostomielialaa, vaikka A on ilmoittanut poistaneensa kymmeniä asiattomia kommentteja. Erityisesti B:n valokuvan julkaiseminen tällaisessa asiayhteydessä on loukannut voimakkaasti hänen yksityisyyttään. Korkein oikeus katsoo, että uutislinkin, valokuvan ja tekstin kerrottunlainen yhdistäminen toisiinsa Pedofilian uhrien puolesta -nimisellä sivustolla on tosiasiaa merkinnyt B:n henkilöön kohdistuvaa halveksivaa leimaamista.

Johtopäätös

43. Punnittuaan vastakkain edellä selostettuja sananvapauden ja yksityisyyden suojaan liittyviä näkökohtia Korkein oikeus päätyy siihen, että A:n menettely on tapauksen olosuhteet huomioon ottaen selvästi ylittänyt sen, mitä on pidettävä hyväksyttävänä. A:n menettely täyttää siten yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisen tunnusmerkistön. A:n valitus on näin ollen hylättävä ja hovioikeuden tuomio pysytettävä.

Tuomiolauselma

Hovioikeuden tuomion lopputulosta ei muuteta.

Asian ovat ratkaisseet oikeusneuvokset Ilkka Rautio, Pekka Koponen, Tuula Pynnä, Päivi Hirvelä ja Tatu Leppänen. Esitteli ja Paula Jutila (mietintö).

Esittelijän mietintö

Määräaikainen vanhempi oikeussihteeri Jutila: Mietintö oli Korkeimman oikeuden ratkaisun mukainen perustelujen kohdan 1 – 33 osalta. Tämän jälkeisiltä osin esittelijä esitti, että Korkein oikeus lausuisi perusteluinaan ja johtopäätöksinään seuraavaa:

Hovioikeus on rikoslain 24 luvun 8 §:n 3 momentin rajoitussäännöstä koskevassa arvioinnissaan pitänyt ratkaisevana sitä, että B:n kuvan julkaiseminen rikosuutisen yhteydessä ei ole ollut tarpeen yleisesti merkittävän asian käsittelemiseksi. Rajoitussäännöksen soveltaminen ei kuitenkaan edellytä ilmaisun tarpeellisuutta vaan ainoastaan sitä, että yksityiselämään liitty-

vä ilmaisu on tehty yleiseltä kannalta merkittävän asian käsittelemiseksi. Lain esitöissä (HE 19/2013 vp s. 43) todetaan, että artikkelin tai kuvan tulee muodostaa jonkinlainen kontribuutio yleiseltä kannalta merkittävän asian käsittelemiseksi eikä pelkästään tyydyttää jonkin lukijakunnan uteliaisuutta. Asialta ei kuitenkaan edellytetä nimenomaan yhteiskunnallista merkittävyyttä. Muutkin kuin yhteiskunnallisesti merkittävät asiat voivat olla yleiseltä kannalta merkittäviä. Ihmisoikeustuomioistuinten oikeuskäytännön mukaan muun ohessa rikoksia koskevat kysymykset ovat yleiseltä kannalta merkittäviä (em. von Hannover, kohta 109).

Korkein oikeus todennee, että seksuaalirikollisuuteen ja niiden rangaistustasoon liittyvät kysymykset ovat yleistä mielenkiintoa herättäviä ja yleisesti merkittäviä keskustelunaiheita. Julkisen keskustelun edistäminen aiheista on siten ollut perusteltua. Kuten myös ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännöstä ilmenee, sananvapauden suoja yleisesti merkittävien aiheiden käsittelemiseksi on erityisen vahva ja sananvapauden rajoituksille on tältä osin vain vähän oikeutettua sijaa.

Asiassa on tämän jälkeen vielä arvioitava sitä, ylittääkö A:n ilmaisu tapauksen olosuhteissa selvästi sen, mitä voidaan pitää hyväksyttävänä. Hyväksyttävyyttä voidaan säännöksen mukaan ilman rangaistusvastuuta ylittää, mutta ei kuitenkaan selvästi. Kysymys on ihmisoikeustuomioistuimen omaksumasta suhteellisuusarvioinnista. Kuten lain esitöissä (HE 19/2013 vp s. 44) todetaan, hyväksyttävyyttä on ajassa muuttuva käsite, jonka kriteereitä voidaan hakea vakiintuneista toimintatavoista. Toisaalta etenkin verkkokeskustelujen ja niin sanotun kansalaisjournalismin osalta ei ole olemassa vakiintuneita arviointimekanismeja.

Korkein oikeus todennee, että B:n henkilöllisyydellä ei tässä tapauksessa ole ollut merkitystä julkaisun ilmoitetun tavoitteen ja sisällön kannalta. B:n tunnistettavan valokuvan jättäminen pois rikosta koskevasta uutisoinnista ei olisi vähentänyt julkaisun merkitystä julkiselle keskustelulle (ks. esim. Eerikäinen ja muut v. Suomi 10.2.2009, kohta 62 ja Axel Springer SE ja RTL Television GmbH v. Saksa 21.9.2017, kohta 46). Se mahdollisuus, että aihepiiriä koskeva julkaisu olisi voitu yhtä hyvin ja ilmaisun journalistisen sanoman siitä kärsimättä tehdä myös ilman rikoksentehtäjän nimen tai henkilöllisyyden paljastamista, ei kuitenkaan ratkaise sitä, onko julkaisemisella selvästi ylitetty hyväksyttävyyden raja.

B:n henkilöllisyyden paljastavan tiedon julkaisemisesta on voitu tässä tapauksessa perustella sillä, että kysymys on ollut tavanomaista törkeämmästä seksuaalirikoksesta, josta B oli 2.9.2013 tuomittu ankaraan, yli kahden vuoden pituiseen vankeusrangaistukseen. Teon laadun vuoksi B on voinut jo ennalta varautua siihen, että myös hänen nimensä ja henkilönsä kiinnostavat yleisöä. Kuten ihmisoikeustuomioistuin on ratkaisukäytännössään (esim. Sidabras ja Dziautas v. Liettua 27.10.2004, kohta 49) todennut, yksityiselämän suojaa turvaavien säännösten ei ole tarkoitettu antavan suojaa sellaista maineen menetystä vastaan, joka johtuu omaan rikolliseen tekoon liittyvistä tavanomaisista seuraamuksista. Rikokseen syyllistynyt joutuu sekä varautumaan että alistumaan tekonsa laillisiin seuraamuksiin, samoin kuin niistä aiheutuviin epäsuoriin kielteisiin vaikutuksiin elämässään. Mitä vakavammasta rikoksesta henkilö tuomitaan, sitä todennäköisempää on, että henkilöllisyyttä koskeva tieto tavalla tai toisella tulee joka tapauksessa julkisuuteen. Sillä tosiasiallisella lisähaitalla, joka rikoksentehtäjän henkilöllisyyttä koskevan tiedon julkaisemisesta hänelle tällaisessa tilanteessa lähes aina aiheutuu, ei ole merkitystä julkaisemisen sallittavuutta harkittaessa.

A:n julkaisuunsa liittämä teksti "B on ilmeisesti jo vapautunut" viittaa siihen, että A on ilmaisullaan pyrkinyt erityisesti kritisoimaan B:lle tuomitun rangaistuksen pituutta. Julkaisu on tehty 17.1.2014 eli suhteellisen pian käräjäoikeuden antaman tuomion jälkeen. Käräjäoikeuden tuomio ei ole ollut lainvoimainen, vaan asia on B:n tekemän valituksen johdosta ollut julkaisu-hetkellä yhä vireillä hovioikeudessa. Vaikka tieto seksuaalirikostuomiosta ei A:n tekemän julkaisun ajankohtana olekaan ollut enää uutisluontoinen, asian ei kuitenkaan voida katsoa menettäneen merkittävästi ajankohtaisuuttaan.

Hyväksyttävyyden arvioinnissa on merkitystä annettava myös sille, että kysymys on ollut käräjäoikeuden tuomiosta eikä vasta rikosepäilystä tai vireillä olleesta rikosoikeudenkäynnistä, kuten aikaisemmin Korkeimmassa oikeudessa esillä olleissa rikosuutisointia koskeneissa asioissa (KKO 1997:80, KKO 2000:54, KKO 2001:96 ja KKO 2013:100) taikka lukuisissa ihmisoikeustuomioistuimissa esillä olleissa asioissa (esim. Sciacca v. Italia 11.1.2005, A v. Norja 9.4.2009, Axel Springer SE ja RTL Television GmbH v. Saksa 21.9.2017), jolloin myös syyttömyysolettama on tullut ottaa arvioinnissa huomioon.

A on paljastanut B:n henkilöllisyyden internetin avoimella, mutta kuitenkin todennäköisesti vain rajattua yleisöä kiinnostaneella ja vain tämän yleisön käyttämällä keskusteluforumilla. Julkaisu ei ole ollut automaattisesti kaikkien internetin tai edes Facebookin käyttäjien nähtävillä, vaan sen näkeminen on edellyttänyt hakeutumista A:n ylläpitämälle ryhmäsivustolle. B ei ole edes väittänyt tulleen A:n menettelyn johdosta tosiasiaa aiempaa laajemmin tunnetuksi henkilöksi. Todennäköistä on, että osa ihmisistä B:n asuinpaikkakunnalla on jo valtakunnallisten tiedotusvälineiden suorittaman rikosuutisoinnin perusteella yhdistänyt tiedon rikoksesta B:n henkilöön. Tieto tämän kaltaisesta rikoksesta ja siitä tuomion saaneesta henkilöstä leviää paikallisesti ja on rikoksesta odotettavissa oleva tavanomainen seuraus. Asiassa ei ole myöskään väitetty, että B:n

kuvan julkaiseminen rikosuutisen yhteydessä keskusteluforumilla olisi ollut omiaan lisäämään B:n tekemän rikoksen uhrin kärsimystä, jolloin tietojen linkittäminen olisi voinut olla jo tällä perusteella kiellettyä.

A:n julkaisun yleissävy on ollut asiallinen. Julkaisun yhteyteen linkitetty rikosuutinen on ollut neutraali ja perustunut tosiasioihin. Julkaisuun liitetty kuva on ollut tavanomainen valokuva. B:n kasvoja lukuun ottamatta se ei ole paljastanut mitään arkaluontoisena pidettävää seikkaa B:n yksityiselämästä. B on itse alun perin julkistanut kysymyksessä olevan valokuvan siten, että se on julkaisun ajankohtana ollut yleisesti saatavilla internetissä. A ei siten ole paljastanut mitään sellaista B:n yksityiselämään liittyvää seikkaa, joka ei olisi ollut jo muutoin asiasta kiinnostuneen yleisön helposti saatavilla. B on myös itse osallistunut A:n aloittamaan keskusteluun nyt kysymyksessä olevalla keskusteluforumilla ja saanut ilmaista siinä käsityksensä asiasta ja syyllisyydestään.

Yhteen veto ja johtopäätös

Yhteen vetonaan Korkein oikeus todennee, että A:n suorittama valokuvan ja uutisen linkittämisen sisältänyt julkaisu on liittynyt yleiseltä kannalta merkittävänä pidettävään keskusteluun seksuaalirikostuomioista. A on tehnyt julkaisunsa seksuaalirikostuomioita käsittelevän sivuston ylläpitäjänä. Vaikka kysymys ei ole ollut puhtaasta rikosuutisoinnista ja sananvapauden ydinalueelle kuuluvasta joukkotiedotusvälineiden toiminnasta, ilmaisun tarkoituksena ei voida katsoa olleen pelkästään tietyn lukijakunnan uteliaisuuden tyydyttäminen taikka tämän lukijakunnan viihdyttäminen. Sille seikalle, että B:n valokuvan julkaiseminen ei ole ollut tarpeen keskustelun edistämiseksi, ei voida arvioinnissa antaa ratkaisevaa merkitystä. A:n ilmaisu on siten esitetty rikoslain 24 luvun 8 §:n 3 momentissa tarkoitetulla tavalla yleiseltä kannalta merkittävän asian käsittelemiseksi. Sananvapauden rajoittamiseen tulee sen vuoksi suhtautua erityisen pidättyväisesti.

Korkein oikeus todennee, että B:n tunnistettavan valokuvan liittäminen rikosta koskevan uutisen yhteyteen on ollut julkaisun ilmoitetun tavoitteen kannalta tarpeetonta sekä epäilemättä myös moraalisesti kyseenalaista. Se on siten jossain määrin ylittänyt hyväksyttävyyden rajan. Toisaalta B:n valokuva ja tieto hänen syyllistymisestään törkeään rikokseen olivat jo ennen A:n menettelyä olleet edellä kerrotulla tavalla vaivatta yleisön saatavilla. Punnittuaan vastakkain edellä selostettuja sananvapauden ja yksityisyyden suojaan liittyviä näkökohtia Korkein oikeus päätynee siihen, ettei A:n menettely tapauksen olosuhteet huomioon ottaen ole rikoslain 24 luvun 8 §:n 3 momentissa tarkoitetulla tavalla selvästi ylittänyt sitä, mitä on pidettävä hyväksyttävänä. A:n menettely ei siten täytä yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisen tunnusmerkistöä.

Näillä perusteilla Korkein oikeus kumonnee hovioikeuden tuomion, hylännee syytteen ja vapauttaneen A:n hänelle tuomitusta rangaistuksesta.

Julkaistu 10.7.2018 Päivitetty 8.8.2018